



Lastniki bolj naklonjeni enotirnemu sistemu

Slovenske delniške družbe so lahko z upravnim odborom in brez nadzornega sveta od leta 2006 enotirno upravljane, a takšnih podjetij je za zdaj za vzorec

DAMIJAN TOPLAK

Delniške družbe lahko imajo dvotirno (uprava in nadzorni svet) ali enotirno (upravni odbor) upravljanje. Slednjih je v Sloveniji relativno malo. Nekoč je bil v časopisni družbi Delo, zdaj ga pripravljajo novi lastniki na Večer. Med bolj znanimi primeri je še SKB banka. Upravni odbor imajo različna združenja, tudi Združenje Manager, pa fakultete, zveze, zbornice, agencije in društva. Zakon in statut posamezne družbe določata sestavo članov organov vodenja ali nadzora. Pri upravnem odboru morajo biti najmanj trije člani, v statutu je določeno trajanje mandata, ki je lahko največ šest let. Upravni odbor vodi družbo in nadzoruje izvajanje njenih poslov, deli se na neizvršne in izvršne člane, pri čemer predsednik upravnega odbora ne more biti izvršni direktor. Če ima družba svoje delavske organe (svet delavcev), ti lahko izberejo do največ tretjine članov upravnega odbora. Če ima upravni odbor skupno tri ali pet članov, je eden od teh predstavnik zaposlenih (izbere ga svet delavcev), če je članov upravnega odbora šest do osem, imajo zaposleni dva predstavnika itn.

V svetu bolj uveljavljen enotirni sistem

Dr. Borut Bratina, strokovnjak s področja gospodarskega prava in predavatelj na mariborski Ekonomsko-poslovni fakulteti, opozori, da izvršni direktor kot član vodstvene strukture v enotirno upravljanem podjetju ne šteje nujno za člana upravnega odbora in da je delavski predstavnik v upravnem odboru neizvršni član. Pri enotirnem upravljanju torej v takšni delniški družbi ni nadzornega sveta, nadzorni svet pa za družbe z omejeno odgovornostjo tako ali tako ni obvezen. "Velikokrat ne pride do takojšnjega preoblikovanja delniške družbe v družbo z omejeno odgovornostjo tudi zaradi tega, ker ima družba kljub večinskemu ali celo tričetrtinskemu lastniku še druge male delničarje ali ker so delnice družbe zastavljene in tega ne bi dovolili upniki," pove Bratina in doda, da je v svetu nasploh bolj uveljavljen enotirni sistem upravljanja, v germanskem prostoru, kjer dajejo velik poudarek delavskemu soupravljanju, pa dvotirni z upravo in nadzornim svetom. Meni še, da kjer je lastništvo podjetja bolj ali manj konsolidirano, je bolj smiselno imeti enotirni sistem upravljanja, saj je s tem lažji lastniški vpliv na delovanje podjetja in s tem lažje in bolj učinkovito upravljanje družbe.

Enotirni sistem pri bankah je drugačen

Enotirni sistem upravljanja imajo v SKB banki, kjer je lastnik francoska Societe Generale. Banke v Sloveniji so specifične, ker pri njih tudi v dvo-

tirnem sistemu zaposleni v nadzornih svetih nimajo predstavnikov. V SKB banki imajo osemčlanski upravni odbor, katerega predsednica in neizvršna članica je Cvetka Selšek, ki je dejala, da enotirni sistem upravljanja bank ni povsem enak enotirnemu sistemu v podjetjih. Pri njih sta vodenje in nadzor banke povsem ločena. Ona v SKB banki opravlja nadzorne naloge, ima pa ob tem v Parizu še delovne naloge na področju investicijskega bančništva, a se bo v tem (operativnem) delu oktobra upokojila, še naprej pa ostala predsednica upravnega odbora v SKB banki in za to prejema mesečno nadomestilo, ki ga določa skupščina delničarjev, ne pa več tudi plače. Selškova je spomnila, da spremembe zakona o bančništvu predvidevajo možnost, da bi bila glavni izvršni direktor in predsednik upravnega odbora ista oseba, česar sicer naš ZGD ne omogoča. Sogovornica v njihovem primeru opazi, da je dobro, ker imajo v operativi tudi lokalne ljudi in ne le tujce, sama tudi meni, da bo dobro, če se bo slovenski menedžment z usposobljenostjo lahko obdržal v vodstvih podjetij, ko bodo slovenska podjetja verjetno pretežno v tuji lasti, saj bo na ta način pridobil dragocene mednarodne izkušnje. V primeru SKB banke Selškova opazi, da lahko kot neizvršna članica upravnega odbora bolje začuti morebitne probleme, kakor če bi bila zunanja nadzornica. Večja je njena prisotnost v banki, sistem poročanja, tudi o različnih tveganjih, je podroben, deluje revizijska komisija, ki je sicer mogoča tudi pri nadzornem svetu.

Page: 6

Reach: 108000

Country: SLOVENIA

Size: 587 cm2

2 / 2

Dvotirni sistem je bolj uveljavljen v germanskem prostoru, kjer je velik poudarek delavskemu soupravljanju



SKB banka se je odločila za enotirni sistem upravljanja. Kot pravi Cvetka Selšek, lahko kot neizvršna članica upravnega odbora bolje začuti morebitne probleme, kot če bi bila zunanja nadzornica. (Robert Balen)

Imamo zagovornike obeh sistemov

"Zgodovinsko ima anglosaški sistem enotirni, nemški pa dvotirni sistem upravljanja. V Franciji, kjer je možnost izbire, pa se 98 odstotkov družb odloča za enotirni sistem. Lastniki družb preferirajo enotirni sistem, ker imajo v njem praviloma večji in bolj neposredni lastniški vpliv. Dvotirni sistem je nastal v Nemčiji v času Hitlerjeve vladavine in je družbo oddaljil od lastnikov, saj lastniški nadzor poteka prek nadzornega sveta, za katerega imenovanje je potrebna navadna, za predčasni odpoklic pa kar tričetrtinska večina," pojasni pravnik dr. **Marijan Kocbek**, predavatelj na mariborski pravni fakulteti in strokovnjak za pravo gospodarskih družb. "V dvotirnem sistemu je direktorjeva funkcija relativno samostojna. V želji po hitrejši obnovi države po drugi svetovni vojni so Nemci prek nadzornega sveta uvedli delavsko soupravljanje. Naš sistem omogoča, da so v enotirnem sistemu člani upravnega odbora delavski predstavniki, je pa bil pri nas institut upravnega odbora uveden šele leta 2006 z uvedbo t. i. evropske delniške družbe. Imamo zagovornike obeh sistemov - pri enotirnem se kot prednost izpostavlja bolj jasna vloga lastnikov, ker pa imamo v Sloveniji v podjetjih relativno veliko državne lastnine, je morda dvotirni sistem vendarle koristnejši, saj bi bil pri enotirnem vpliv države in politike še veliko bolj neposreden. V primeru privatnih podjetij in podjetij s konsolidiranim lastništvom pa je delniška družba lažje upravljana v enotirnem sistemu. Preobrazba dvotirnega upravljanja v enotirnega je relativno enostavna, saj je potreben zgolj sklic skupščine in za ustrezne statutarne spremembe tričetrtinska večina glasov. Preobrazba iz delniške družbe v družbo z omejeno odgovornostjo pa med drugim odpravlja obveznost delavskega soupravljanja."

